

Översiktsplan 2030 Haninge kommun Särskild sammanställning

Hösten 2016

Innehåll

1. Bakgrund	s 3
2. Hur har hållbarhetsaspekterna integrerats i översiktsplanen	s 3
3. Har slutsatser i hållbarhetsbedömningen och synpunkter från samråd och utställning beaktats i planarbetet	s 5
4. Skälen till att planen har antagits istället för de alternativ som varit föremål för övervägande	s 7
5. Åtgärder som avses att vidtas för uppföljning och övervakning	s 9
6. Information om att översiktsplanen antagits	s 10
7. Medverkan	s 10

1. Bakgrund

I samband med att en översiktsplan antas ska en särskild sammanställning enligt 6 kap. 16 § miljöbalken upprättas av den beslutande kommunen. Syftet är att sammanfatta hela miljöbedömningen, det vill säga processen från det att arbetet med översiktsplanen och miljöbedömningen startade, till det att den färdiga planen och miljökonsekvensbeskrivningen ska antas. Genom att redovisa gjorda överväganden och hur synpunkter och förslag beaktats, ges allmänheten insyn i processen.

Den särskilda sammanställningen ska redovisa: (MB 6 kap. 16 §):

- Hur miljöaspekterna har integrerats i planen
- Hur miljökonsekvensbeskrivningen och synpunkter från samråd har beaktats
- Skälen till att planen har antagits i stället för de alternativ som varit föremål för övervägande
- Åtgärder som avses att vidtas för uppföljning och övervakning av den betydande miljöpåverkan som genomförandet av planen medför

Den särskilda sammanställningen och översiktsplanen ska göras tillgängliga för dem med vilka samråd skett och de ska även informeras om att planen har antagits. Boverket rekommenderar att sammanställningen finns med som ett utkast inför antagandet av översiktsplanen. Då kan sammanställningen vara en del av beslutsunderlaget och ge stöd för antagandebeslutet på samma sätt som utlåtandet över planen.

2. Hur har hållbarhetsaspekterna integrerats i översiktsplanen

Hållbarhetsbegreppet fanns med tidigt i planprocessen som en grundläggande utgångspunkt för översiktsplanearbete. Kommunens syfte med översiktsplanen är att visa en ambition samt konkreta mål, strategier och riktlinjer för mark- och vattenanvändningen i kommunen. Visionen för Haninges mark- och vattenanvändning är ”Ett attraktivt och hållbart Haninge”. Redan i visionen som vägleder hela översiktsplanen har hållbarhetsfrågor en central plats.

I Haninges vision beskrivs de tre aspekterna av hållbarhet enligt nedan:

Den ekologiska hållbarheten förbättras genom att vi hushåller med värdefull jordbruksmark och natur och främst planerar för en sammanhållen bebyggelse och en väl utbyggd kollektivtrafik, där utvecklingen av Haninges regionala stadskärna är central. Vi skapar förutsättningar för en miljövänligare livsstil genom att i planeringen utgå från gående och cyklisters behov.

Den sociala hållbarheten förbättras genom att vi planerar för en växande befolkning, som ges större möjligheter att själva påverka sina liv. Detta sker med blandade områden med hög tillgänglighet och innehållande ett tillräckligt utbud och variation av bostäder och arbetsplatser, attraktiva mötesplatser och satsningar inom utbildning, kultur, fritid, idrott och omsorg.

Den ekonomiska hållbarheten förbättras genom att vi utvecklar attraktiva och levande boende- och livsmiljöer inom staden, i tätorten, på landsbygden och i skärgården. Ett nära samarbete mellan företag och utbildning och aktiv markplanering stödjer ett växande näringsliv med stor mångfald.

Översiktsplanens vision konkretiseras genom fem planeringsinriktningar. Under varje planeringsinriktning finns mål som förtydligar vilken utveckling som avses. Även här får hållbarhetsaspekterna en central plats.

Själva hållbarhetsbedömningen inklusive miljöbedömning har genomförts stegvis och skett integrerat och parallellt med översiktsplanarbetet. Slutsatser i bedömningarna har arbetats in och fått påverka arbetet med framtagandet av överstiksplanen. Hållbarhetsbedömningen ska uppfylla både plan- och bygglagens krav på tydlighet i redovisningen av planens innebörd och konsekvenser och miljöbalkens krav på innehåll i en miljökonsekvensbeskrivning (MKB) enligt 6 kap. 12 § miljöbalken.

Arbetet med hållbarhetsbedömningen påbörjades med en behovsbedömning och avgränsning.

Avgränsningen gjordes tillsammans med kommunens tjänstemän och i grupper som redan fanns inom översiktsplanarbetet; den ekologiska gruppen, den sociala gruppen samt den ekonomiska gruppen. I grupperna fångades olika expertiskunskaper upp och det diskuterades vilka frågor som ur de olika perspektiven är de viktigaste för Haninge kommun. Tillsammans definierades vad hållbarhet är för Haninge kommun. För varje definition på hållbarhet diskuterades ett antal utvärderingskriterier som hållbarhetsbedömningen sedan har utgått från i bedömningarna om översiktsplanen ger förutsättningar för hållbar utveckling.

Hållbarhetsbedömningens avgränsning sammanfattades i ett ”Avgränsning-PM” som skickades till länsstyrelsen som underlag för

samråd. Ett samrådsmöte hölls med Länsstyrelsen i Stockholms län den 4 mars 2014.

I samband med avgränsningen, och som en del av den integrerade processen/arbetsättet, genomfördes en workshop tillsammans med kommunens tre arbetsgrupper. Workshopens syfte var att göra en SWOT-analys (strengths, weaknesses, opportunitets och threats) över Haninge kommun. Utgångspunkten var nuläge och hållbarhet. Deltagarna delades in i tre grupper med blandade deltagare som diskuterade kommunens styrkor, svagheter, möjligheter och hot med avseende på hållbarhet. Diskussioner och slutsatser från SWOT-analysen har sedan använts i arbetet med hållbarhetsbedömningen och som input till projektgruppen för ÖP-arbetet.

Efter arbetet med avgränsningen inleddes arbetet med konsekvensbedömningarna. Konsekvensbedömningarna har gjorts i ett antal steg parallellt med framtagandet av översiktsplanen. Tidiga utkast/skisser på riktlinjer för översiktsplanen har granskats ur samtliga hållbarhetsperspektiv för input till det vidare arbetet. En workshop kring kommunens exploateringsstudie hölls där kommunens tjänstemän diskuterade möjliga exploateringsområden. Konsekvensbedömningar och slutsatser har granskats av kommunens olika projektgrupper.

3. Har slutsatser i hållbarhetsbedömningen och synpunkter från samråd och utställning beaktats i planarbetet

Hur arbetet med hållbarhetsbedömningen integrerats med översiktsplanarbetet samt hur den har fått påverka inriktning och innehållet i själva översiktsplanen, beskrivs i avsnittet ovan. Sammanfattningsvis har slutsatser från hållbarhetsbedömningsprocessen fått ge avtryck i översiktsplanens olika skeden.

Förslaget till ny översiktsplan för Haninge kommun ”Översiktsplan 2030 – med utblick mot 2050”, har varit ute på samråd under tiden 20 april - 31 augusti 2015. Hållbarhetsbedömningen inklusive miljökonsekvensbeskrivningen var ute på samråd parallellt med översiktsplanen.

Under samrådet användes olika kanaler för att nå ut till så många som möjligt. På hemsidan www.haninge.se/op2030 har allt material, text, kartor och information om möten funnits digitalt. Det har även varit möjligt att lämna synpunkter i en webbportal. Samrådshandlingen har enligt sändlista skickats ut till organisationer, interna och externa myndigheter, företag och närliggande kommuner m.fl. via e-post eller brev. Samrådsförslaget har funnits utställt på biblioteken i Brandbergen, Handen, Jordbro och Västerhaninge samt i Tullhuset på Dalarö. Inför varje samrådsmöte har annonsering skett genom annonser i lokaltidningen ”Mitt i Haninge” samt på kommunens hemsida. Under samrådet har tre öppna möten ägt rum på Dalarö, i Västerhaninge och Handen för allmänheten.

Samråd har även genomförts särskilt med ungdomar i gymnasieåldern. Genom projektet SpeakApp har ungdomar med stöd av en handfull

frågor intervjuat andra ungdomar om deras tankar om det framtida Haninge.

Under samrådet har sociala medier använts för att ”pusha” för samrådet och väcka nyfikenhet att delta och lämna synpunkter via webben.

Under samrådet har ca 75 yttranden kommit in från privatpersoner, organisationer, företag och myndigheter. Dessa har lämnat synpunkter under samrådsmöten, via vanlig post och e-post, eller genom att lämna svar via hemsidans webbformulär. Till dessa yttranden skall också läggas synpunkter från 271 intervjuade ungdomar.

De flesta yttranden som inkom under samrådet berörde frågor kopplat till utglesning – förtätning, landsbygds- och skärgårdsutveckling, infrastrukturfrågor, strandskydd, vissa utbyggnadsområden/ utredningsområden samt skydd av naturen och frågor rörande klimat, vatten och avlopp. Nedan ges några exempel på strategiska nyckelfrågor som det inkommit synpunkter kring både under samråd och granskning.

Efter samråd har bland annat följande förtydliganden och ändringar i översiktsplanen genomförts:

- Hela ÖP-dokumentets struktur har gjorts om för att förbättra läsbarhet och tydlighet.
- Bostadsriktlinjerna har reviderats och integrerats i ÖP2030
- Kartrevideringar har gjorts av nästan samtliga kartor samt nya kartor har tillkommit.
- Hållbarhetsbedömningen har integrerats ännu mer i översiktsplanen.

- Texterna och antalet riktlinjer kopplat till VA har reducerats samt textmässigt bearbetats.
- Riktlinjer om ekosystemtjänster och utveckling av biologisk mångfald tillkommer
- Text som behandlar ett robust och klimatsäkert samhälle har lagts till
- Bulleravstegskarta har tagits bort på grund av ny lagstiftning
- Problematik kopplat till spridningssamband i Jordbro har beskrivits mer utförligt i ÖP
- En ny trafik- och kommunikationskarta har tillkommit
- Förtydligande kring utredning om spårväg i den regionala kärnan har tillkommit
- Söderbyledens förlängning var ifrågasatt och texterna har utvecklats men förslag till förlängning av vägen kvarstår
- m.m.

Översiktsplanen och hållbarhetsbedömningen reviderades utifrån inkomna samrådssynpunkter. Revidering av hållbarhetsbedömningen gjordes utifrån justeringar av planförslaget samt inkomna yttranden över hållbarhetsbedömningen. De yttranden som rör hållbarhetsbedömningen handlade om förtydligande kopplat till skillnader mellan klimatpåverkan/klimatanpassning, förtydligande kring beskrivning av kulturmiljö och förtydligande av underlag och referenser. Länsstyrelsen i Stockholms län påpekade även att hållbarhetsbedömning bör

integreras mer i översiktsplanen. Inför granskning är hållbarhetsbedömning till större del, än inför samråd, integrerad i översiktsplanen. Detta för att uppfylla 3 kapitlet 6 § PBL där det beskrivs att översiktsplanen ska utformas så att innebörden och konsekvenserna av den tydligt framgår.

Under perioden 14 mars – 15 maj 2016 har förslaget till Haninges översiktsplan ställts ut för granskning. Syftet är att förankra det reviderade förslaget och att få in eventuella kvarvarande synpunkter. Granskningen omfattar både planförslaget och tillhörande hållbarhetsbedömning.

Sammanfattningsvis rör de yttranden som inkommit efter granskningen framförallt frågor kopplat till förtydligande av texter och kartor. Inga direkta kommentarer på hållbarhetsbedömningen har inkommit under granskning. Revidering av översiktsplanen har bland annat gjorts enligt nedan:

- layout och detaljeringsnivå på kartorna har justerats
- texter och kartor kopplat till natur- och kulturvärden samt riksintresse i kust- och skärgårdslandskapet har reviderats
- riksintresse farleden Baggensfjärden – Jungfrufjärden har tillförts karta och i beskrivning
- karta som redovisar riksintresse har kompletterats med influensområde för totalförsvaret
- ny riskkarta har tagits fram
- grönytor och grönstråk har tillförts strukturplanerna

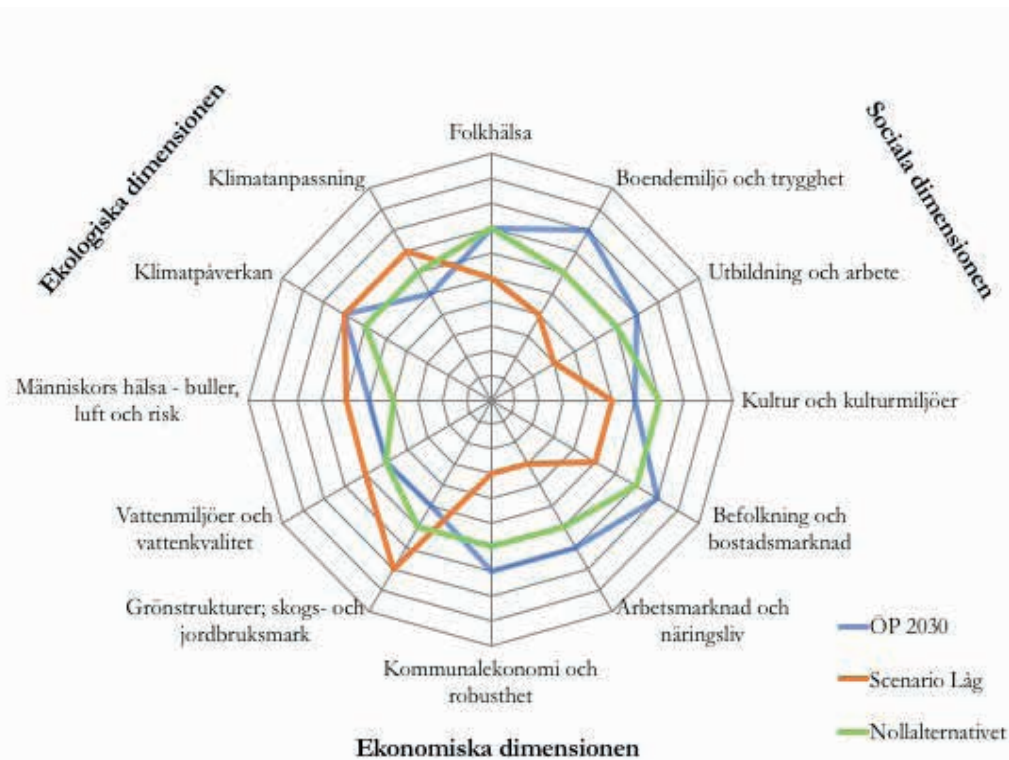
- m.m.

Efter granskningen har endast mindre revideringar gjorts av hållbarhetsbedömningen, bland annat har kartor uppdaterats.

4. Skälen till att planen har antagits istället för de alternativ som varit föremål för övervägande

Hållbarhetsbedömningen för Haninges översiktsplan 2030 studerar planförslaget, d.v.s. ÖP 2030, ett nollalternativ (vad händer om planförslaget inte antas och realiseras) och ett scenario Låg. Nollalternativet innebär att befintlig översiktsplan (ÖP 2004) även i fortsättningen är gällande, vilket i många delar liknar ÖP 2030. Scenario Låg innebär att kommunens nya översiktsplan antas men att olika omvärlds- och marknadsfaktorer gjort så att kommunens tillväxt avtar med en lägre befolkningsutveckling och ett avtagande bostadsbyggande.

Översiktsplanens (inklusive scenario Låg och nollalternativet) möjligheter att i ett lokalt perspektiv bidra till en hållbar utveckling har utvärderats med hjälp av ett värderosdiagram (se figur nedan). I värderosen beskrivs hur hållbara de olika alternativen/scenariona är. Cirkelns mitt representerar ett sämsta tänkbara utslag, medan cirkelns ytterkant representerar bästa tänkbara. Genom att både ÖP2030, scenario Låg och nollalternativet utvärderas ger rosen en bild av hur de står i förhållande till varandra och till hållbarhet. Värderosen ska betraktas som en bedömning av möjligheterna att nå hållbar utveckling och inte som ett absolut värde på hållbarhet.

Värderos för ÖP 2030, scenario Låg samt nollalternativet

Hållbarhetsbedömningen och värderosen visar att ÖP 2030, nollalternativet och scenario Låg har olika stora möjligheter att bidra till en hållbar utveckling. Samtliga alternativ/scenarion har dock frågor som kommunen behöver arbeta vidare med i arbetet för en hållbar utveckling. ÖP 2030 och nollalternativet innebär liknande förutsättningar för att gå i en hållbar riktning men är mer eller mindre fördelaktiga ur olika dimensioner. Scenario Låg bedöms vara minst hållbar men däremot mer fördelaktig än både

ÖP 2030 och nollalternativet om man enbart studerar den ekologiska dimensionen.

ÖP 2030 huvudprincip är att förtäta i kollektivtrafknära lägen och bedöms därmed som fördelaktig med hänseende på klimatpåverkan pga. minskat bilberoende etc. Större sammanhängande grönområden samt spridningssamband kan i stort bevaras då förtätning sker i redan exploaterade områden i närheten av pendeltågstationerna. I en tät miljö, som ÖP 2030 förespråkar, finns dock risk att närnatur med viktiga ekosystemtjänster tas i anspråk. För att uppnå hållbarhet ur detta perspektiv är det viktigt att planera utifrån ett klimatanpassnings- samt dagvattenhante-ringsperspektiv och genomföra åtgärder som gröna tak och fasader samt genomsläppliga material i refuger och parkeringsytor samt bevara och utveckla viktiga grönområden.

Utifrån den sociala dimensionen av hållbarhet bedöms ÖP 2030 vara mest fördelaktig, framförallt beroende på att ÖP 2030 skapar förutsättningar för korta avstånd mellan arbete, bostad och service som främjar gång och cykel, funktionsblandade och trygga utemiljöer samt förutsättningar för en tillgänglig och levande landsbygd samt kust och skärgård.

Utifrån den ekonomiska dimensionen av hållbarhet bedöms ÖP 2030 vara mest fördelaktig. Förutsättningar skapas för en positiv befolkningsutveckling med en relativt balanserad demografisk balans och valfrihet över sitt boende. Attraktiva bostadsområden skapas nära kollektivtrafik, service och natur. Förutsättningar skapas också för en varierad arbetsmarknad och ett diversifierat näringsliv när kollektivtrafiken utvecklas och mark för arbetsplatser skapas, vilket kan locka nya företag till kommunen.

Förutssatt att de frågor som i översiktsplanen och i hållbarhetsbedömning pekats ut som viktiga följs upp och att åtgärder implementeras i efterföljande planering skapar översiktsplanen goda förutsättningar att bidra till en hållbar utveckling.

5. Åtgärder som avses att vidtas för uppföljning och övervakning

Enligt lagstiftning, 6 kap 12 § miljöbalken, ska en miljökonsekvensbeskrivning innehålla en redogörelse för ”de åtgärder som planeras för uppföljning och övervakning av den betydande miljöpåverkan som genomförandet av planen eller programmet medför”. Uppföljningen har stor betydelse för syftet med miljökonsekvensbeskrivningar och för att det långsiktiga målet om att en hållbar utveckling ska uppfyllas. Viktigt att notera är att både den förutsedda och den oförutsedda miljöpåverkan ska följas upp.

I Boverkets handbok ”Miljöbedömning för planer och program – en vägledning” (Boverket mars 2006) anges att det kan vara svårt att i översiktsplaneskedet exakt ange hur uppföljning och övervakning av den betydande miljöpåverkan ska ske. I Naturvårdsverkets ”Handbok med allmänna råd om miljöbedömning av planer och program (Naturvårdsverket, november 2008) anges följande: ”Det yttersta ansvaret för uppföljningen har den kommun eller myndighet som beslutat om antagandet av planen eller programmet. Det inbegriper även det ekonomiska ansvaret (MB 6 kap 18§, prop 2003/04:116 s.44). Själva genomförandet av uppföljningen kan dock helt eller delvis utföras av en konsult eller verksamhetsutövare.”

För översiktsplaner innebär frågan om uppföljning en särskild problematik eftersom översiktsplanen omfattar hela kommunens yta och dess mark- och vattenanvändning. Behov finns av samordning med den miljöövervakning som förekommer av andra orsaker. Tillståndet i miljön och hälsoläget hos befolkningen bör kontinuerligt och regelbundet identifieras och utvärderas i vilken grad översiktsplanens riktlinjer för miljö och hälsa

får genomslag i stadens planering och beslutsfattande. Uppföljning kan ske i samband med att kommunen tar ställning till planens aktualitet. Som underlag för detta kan bl.a. inhämtade uppgifter om miljöförhållandena och befolkningens hälsotillstånd vara viktiga. Uppföljning av översiktsplanens påverkan på människa och miljö kan indirekt följas upp genom det efterföljande arbetet i kommun, med bl.a. detaljplaner, andra planer, tillstånd och lov samt miljökonsekvensbeskrivningar kopplat till dessa.

Inom den översiktliga planeringen arbetar Haninge kommun löpandet med fördjupningar av geografiskt avgränsade områden. Fördjupningarna kallas utvecklingsprogram, sträcker sig vanligtvis 10-15 år fram i tiden, och har som syfte att ge en mer detaljerad bild än översiktsplanen av vilken vision och målbild kommunen har för respektive område. Utvecklingsprogram finns för den regionala stadskärnan, Brandbergen, Jordbro, Tungelsta, Vendelsö och Västerhaninge. De områden som har utvecklingsprogram står inför en möjlig utveckling i större skala. Kommunens löpande översiktliga planering följer i många fall de konkreta förslag på utveckling som föreslås i utvecklingsprogrammen vilka årligen följs upp genom kommunstyrelsen.

I arbetet med att ta fram översiktsplanen har Haninge kommun även identifierat behovet av ytterligare utredningar och planeringsinsatser. Detta gäller utredningar som t.ex. kulturmiljöinventering, bullerkartering och trafikstrategi. Dessa utredningar kan sedan kopplas till de frågor som hållbarhetsbedömningen bedömt som viktiga att ha med sig i det fortsatta arbetet.

Några särskilt viktiga punkter, identifierade i hållbarhetsbedömning, att ta med sig i efterföljande planering (exempelvis detaljplanearbete) och arbete med förverkligandet av översiktsplanen är:

- God tillgång till närnatur
- God tillgång till stora grönområden och vatten

- Varierade bostadsmiljöer och upplåtelseformer
- Samarbete mellan näringsliv och utbildning
- Utformning och placering av ny bebyggelse inom eller i anslutning till kulturhistoriskt värdefulla områden
- Utformning och placering av ny bebyggelse inom eller i anslutning till gröna viktiga spridnings samband
- Säker dagvattenhantering (i enlighet med kommunens dagvattenstrategi)
- Säkerställa mångfunktionella ytor i täta miljöer för vatteninfiltration och vattenreglering
- Regionalt samarbete gällande frågor kopplade till grönstruktur och vatten
- Översvämningsrisker och negativ klimatpåverkan
- Klimatanpassning genom t.ex. gröna tak, genomsläppliga ytor i tätbebyggda områden
- God tillgång till kollektivtrafik

6. Information om att översiktsplanen antagits

Enligt 6 kap. 16 § miljöbalken ska den särskilda sammanställningen och översiktsplanen göras tillgängliga för dem som deltagit i samrådet. Haninge kommun har tillgängliggjort översiktsplanen och informerat om antagandet genom att lägga ut den antagna planen på kommunens webbplats (www.haninge.se/op2030). Den särskilda sammanställningen kommer också att läggas ut på kommunens webbplats och annonseras i lokaltidningen. Protokollet från kommunfullmäktige om planens antagande kommer att sättas upp på kommunens anslagstavla. Myndigheter kommer att informeras genom brev (e-post) om att översiktsplanen har antagits.

7. Medverkan

Den särskilda sammanställningen har tagits fram av Sanna Almheden och Pernilla Troberg (Iterio AB).

iterio.se | info@iterio.se | 08 410 363 00 | Östgötagatan 12 | 116 25 Stockholm

iterio